

Socialforvaltningen
Rådhuset, Sekretariatet

- 8 JAN. 2007

J.nr.: 2007-829

Frederiksværk 01.01.07

Vedr. lukning af Nærumgård børnehjem.

Til medlemmerne af det sociale udvalg i Københavns Kommune.

Jeg tillader mig herved at sende udvalget et kopi af mit brev til Justitsministeriet vedr. ændring af Nærumgård børnehjem til en handicapinstitution:

Jeg er naturligvis ikke imod at der etableres flere døgnpladser til handicappede børn i Københavns kommune – tværtimod, men, som det fremgår af mit brev til Justitsministeriet, finder jeg placeringen af stærkt handicappede børn på Nærumgård juridisk uholdbar og i direkte modsætning til giverens ønsker og hensigter. Dertil kommer, at det nu konkret viser sig, at der i Københavns kommune er brug for døgnpladser til børn, der opfylder giverens kriterier, og endelig vil den planlagte ombygning af lokaler på Nærumgård være en irreversibel misrøgt af smukke og bevaringsværdige lokaler.

Med håb om at denne henvendelse vil få udvalgets medlemmer til at revurdere beslutningen om at lukke Nærumgård børnehjem

Med venlig hilsen

Charlotte Dolleris
Pædagog og tidl. ansat på Nærumgård børnehjem
Hulgårdsvej 1
3300 Frederiksværk

SOF SEKR. RÅDHUSET		
Til	Behand.	Orient.
Borgmester		X
Direktør		
Vicedir. CSN		
Vicedir. JE		X
Vicedir. SB		X
Sokr.chef		
SUD		X
Alle kt. chefer		
Socialcenter		
Fagcenteret		
Henlægges		
Dato:		

Kopi til:

% Vedlagt kopi af brev til Justitsministeriet dateret 01.01.07

% Vedlagt kopi af Johannes Lehmanns 50-års-skrift med forord af Niels Bohr.

**Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K**

Att.: Den sagsbehandler, der behandler Nærumgård-sagen - indsendt af Københavns kommune, socialforvaltningen.

Frederiksværk 01.01.07

Vedr. forslag om ændring af gavebrev fra familien Adler, Nærumgård til Københavns kommune.

Ifølge referat fra socialudvalgets beslutningsprotokol i Københavns kommune fremgår det fra ordinært møde den 6. december 2006, at et enigt udvalg stillede følgende ændringsforslag: "At socialforvaltningen tager kontakt til Justitsministeriet med henblik på at få ændret gavebrevets formulering".

Det er i denne anledning, at jeg nu, henvender mig, dels for at give beslutningstagerne (Justitsministeriet og det sociale udvalg) et bredere grundlag at beslutte på, dels fordi jeg mener, at beslutningen om at nedlægge Nærumgård børnehjem er både 1) juridisk uholdbar, 2) truffet på et fejlagtigt grundlag samt 3) misrøgt af bevaringsværdige bygninger.

Vedr. det juridiske grundlag.

I gavebrevet fra familien Adler til Københavns kommune står der bl.a. at, 'kommunen påtager sig en forpligtelse til at anvende ejendommen til et børnehjem, dvs. et hjem, hvor fattige børn fra Københavns kommune .... kan optages, for i landlige omgivelser, at kunne leve et lykkeligt barndomsliv under sunde opdragelsesvilkår. Hjemmet må ikke optage børn, som på grund af legemlige eller moralske mangler trænger til en særlig art for opdragelse.' (Johs. Lehmann 1958 s. 10).

Når man i øvrigt læser om Adlers hensigt med at forære ejendommen til Københavns kommune, så fremstår det utvetydigt, at formålet for Adler var, at komme socialt dårligt stillede familier til hjælp.: "Det var ham (Adler) særligt magtpåliggende, at komme børn af dem til hjælp, der var under det offentliges fattigvæsen. Hans ræsonnement var dette, som han skriver at : "de voksne ere som regel vanskelige at redde, men ofte findes der i familierne børn, der burde kunne frelses fra som voksne at komme i samme stilling som deres forældre." (Johs. Lehmann s 8). Samme sted citeres Adler for at have skrevet flg.: "Barnet har ofte evner og hjerne, der sætte det i stand til at fylde en smuk plads i livet og disse går under i hjemmet" (altså går under i barndomshjemmet). (s.8)

Med beslutningen om at omstrukturere børnehjemmet til et hjem for autistiske, mentalt retarderede børn omgås dermed 2 af Adlers krav til kommunen:

For det første kommer de mentalt handicappede børn ikke typisk fra dårligt stillede familier. De mentale handicaps skyldes typisk medfødte faktorer (arv, fødselskomplikationer mv) og er dermed ikke en konsekvens af dårlige eller fattige opvækstvilkår.

For det andet var formålet med gaven, at børnene ved at opvokse i smukke omgivelser skulle kunne udvikle sig anderledes end forældrene og "fylde en smuk plads i livet".

Adler pointerer således, at barnet, der skal bo på Nærumgård har "evner og hjerne til at udfylde en smuk plads i livet" (s. 8) samt, at der ikke må optages børn med "legemlige og moralske mangler der trænger til en særlig art af opdragelse". (s. 10).

De børn der tænkes visiteret til Nærumgård efter nedlæggelse af børnehjemmet har personalet på Nærumgård af MR-handicap fået beskrevet som værende stærkt mentalt handicappede . Mange af dem kan ikke tale, ca. halvdelen er ikke renlige, mange skal holdes i hånden det meste af dagen (hvorfor man forventer omkring 100 ansatte til de 16 børn).

Men disse børn falder jvnf. ovenstående ikke under Adlers grundlæggende tanke med at give ejendommen til Københavns kommune.

Med andre ord: At ændre børnehjemmet til en handicapinstitution er tydeligvis ikke i overensstemmelse med giverens betingelser for at forære Nærumgård til Københavns kommune, hvilket også klart fremgår af gavebrevet (s. 10). Det må derfor være juridisk meget betænkeligt at ændre gavebrevets indhold - ikke mindst i betragtning af, at der stadig er et påtrængende behov i Københavns kommune for et børnehjem som Nærumgård og i overensstemmelse med gavebrevet .

Et helt andet spørgsmål er hvorvidt Adler's efterkommere er blevet underrettet og har godkendt planerne om en ændring af anvendelsen af Nærumgård og om det er juridisk eller/og moralsk påkrævet?

Vedr. beslutningsgrundlaget:

Den officielle begrundelse for at pege på Nærumgård som den institution der skulle nedlægges var den, at belægningen i en længere periode var under den målsatte belægningsprocent på 90. I samme periode lå andre lignende døgninstitutioner også under målet, men næppe så meget som Nærumgård. Når Nærumgård i tallene fremstår, som den institution med dårligst belægningsprocent skyldes det ene og alene den skæve normering. Med nøjagtig det samme antal ansatte (pædagoger, socialrådgiver psykologer, administrativt personale mv) er Nærumgård normeret til 11 børn på hver afdeling, hvor de fleste andre institutioner er normeret til 8 børn pr. afdeling. Hvis Nærumgård på papiret var normeret til 8 børn pr. afdeling i stedet for 11 ville belægningsprocenten have været 90 og derover i den pågældende periode. Det er altså en ren administrativ faktor, der er årsag til de relative dårlige belægningsstal. (det skal nævnes, at man fra Nærumgårds side i årevis har ansøgt om at blive nednormeret på niveau med lignende institutioner i København - men altså uden positivt resultat).

På trods af Nærumgårds relative vanskelige betingelser har der generelt været stor tilfredshed og stor opbakning til institutionen, både fra børn, forældre og samarbejdspartnere herunder socialcentrene. I dag får Nærumgård flere henvendelser fra sagsbehandlere, som er vrede over, at man nedlægger børnehjemmet. For mange sagsbehandlere har det været en af de foretrukne institutioner, når der skulle anbringes dårligt fungerende børn, og for mange gælder det, at de i dag i høj grad mangler anbringelsespladser til børn. Iflg. tillidsmanden på Nærumgård er der i dag en overbelægning på i alt 19 børn i Københavns kommunes

døgninstitutioner for børn. Alene af den grund er det tydeligt at der i Københavns kommune er et behov for et børnehjem, med en funktion helt i overensstemmelse med Nærumgårdgavebrevet og giverens hensigt.

Et forslag kunne være, at man bevarede Nærumgård som børnehjem med 2 afdelinger med 8 børn på hver afdeling og så fastholder planerne om at anvende Solhuset til en døgninstitution for spiseforstyrrede. Så må man finde et andet og bedre egnet sted til handicapinstitutionen.

Vedr. misrøgt af bevaringsværdige bygninger:

Nærumgård hovedbygning blev bygget i 1774. Både udvendigt og indvendigt bærer bygningen præg af datidens imponante byggestil. Dertil kommer en velholdt park og skov på i alt 24 tdr. land.

For at kunne varetage pasningen og beskyttelsen af de autistiske, mentalt retarderede børn, der er tiltænkt Nærumgård, er det planen at lave en del ombygninger indvendigt samt opsætte et hegn omkring hele grunden. Bl.a. er det for personalet på Nærumgård af MR-handicap, blevet beskrevet, at det er nødvendigt at isætte splintefrie ruder (plastikruder) overalt hvor børnene er, at fastbolte alle møbler, at udskifte alle EL-kontakter samt at ombygge festsalen til flere værelser - en festsal som i dag fremstår unik og meget smuk. Måske burde den fredes men den er under alle omstændigheder bevaringsværdig. At opdele den i forskellige rum med bad og toilet er ren misrøgt.

I det hele taget er Nærumgård med trapper og uregelmæssige lokalefordelinger ikke egnet til svært psykisk handicappede børn. Personalet på de handicapinstitutioner, som har besøgt Nærumgård, og som skal visitere nogle børn til Nærumgård, har udtalt, at de finder Nærumgård uegnet til handicapinstitution, trods eventuelle ombygninger.

Jeg håber, at jeg med mine ovenstående betragtninger kan bibringe justitsministeriet og det sociale udvalg i København et supplement til beslutningsgrundlaget, således at den rigtige beslutning i forhold til Adlers hensigter med sin store gave kan træffes.

Med venlig hilsen

Charlotte Dolleris
Pædagog og tidl. ansat på Nærumgård børnehjem
Hulgårdsvej 1
3300 Frederiksværk

% Vedlagt Johannes Lehmanns 50 års-skrift med forord af Niels Bohr.

% Kopi sendt til Socialudvalget i Københavns kommune.

% Vedlagt frankeret kuvert til bekræftelse af at mit brev er modtaget af rette vedkommende.

Da

NÆRUMGAARD

blev børnehjem i 1908

Af

JOHANNES LEHMANN

Forord af

NIELS BOHR

KØBENHAVN

Det Berlingske Bogtrykkeri
1958

Da

NÆRUMGAARD

blev børnehjem i 1908

af

JOHANNES LEHMANN

Forord af

NIELS BOHR

1. udgave

1958

KØBENHAVN

Det Berlingske Bogtrykkeri

1958

For D. B. Adler og hans Hustru Slagt er det en stor Glæde, at Johannes Lehmann's smukke Skrift kan gives til alle, der med Interesse følger det Børneljem, der for 50 Aar siden indrettedes paa Nærninggaard efter mine Bedsteforeldres Ønske og i Haabet om, at mange der vilde kunne nokse op under lykkelige Forhold svarende til de lyse Minder, som deres egne Børn og Børnebørn bevarede om Hjemmet derude i de skønne Omgivelser.

Da
Nærumgaard

blev børnehjem i 1908

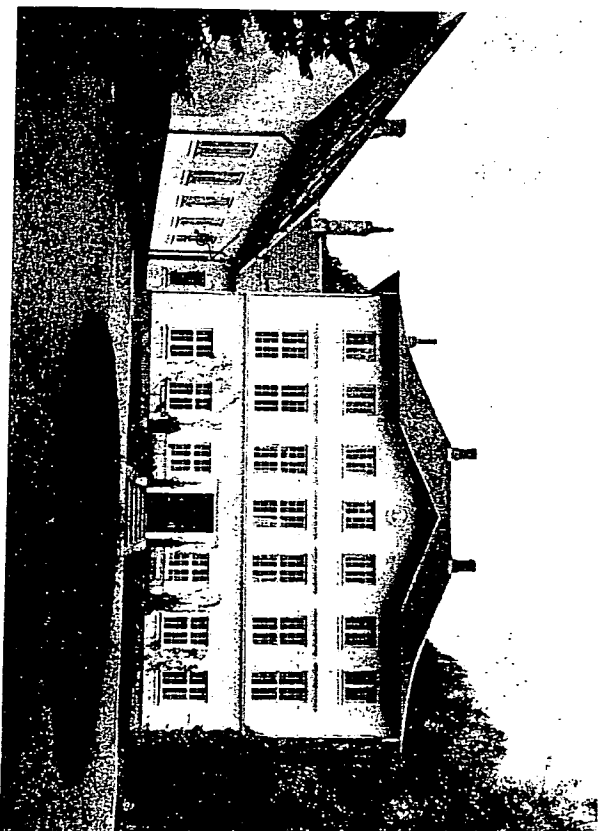

Fra 1867 boede finansmanden og politikeren David Barneth Adler sammen med sin familie på hovedbygningen på Nærumgaard. Oprindeligt havde han haft hele ejendommen i fællig med den kendte overretsprøkurator C. M. Winther, men i april 1873 blev der truffet den aftale i al forstæelse og venskabehighed, at C. M. Winther overtog gårdens jordler – som senere blev til det Nærumgaard, der ved havneskifte kom til at hedde Frueerød – medens D. B. Adler blev ejer af hovedbygningen og dens omgivelser. Her følte han sig hjemme i ganske særlig grad, og i de fyrretyve somre, familien Adler boede på Nærumgaard, prægedes den af denne livlige og i alt interesserede slægt – ligesom øgården på sin vis gav meget igen og gjorde slægten til det, den var«. Det smukke og ideelle livssyn, der altid har været et særkende for så mange i denne ret, blev ligesom grundfæstet og underbygget i de samde og landlige omgivelser ved den lille, venlige Nærum by med gadeløkket, hvor de rapnundede gæse og rønder og et enligt svanepar gled hen over vandfadene. Målt i kæret ligger en lille ø med et frodigt træ, som i stille vejr spejler sin grønne krone i vandet. Denne maleriske ø, der er som et lille stykke Japen i Sjælland, blev anlagt af D. B. Adler få år efter, han var rykket ind i hovedbygningen, og det var også Adler, der planlagde det lille træ. Gennem to slægter blev Nærumgaard for hvert enkelt familiemedlem et uforglemmeligt billede af sol og lys – af ungdomsglæde. Alt var præget af de åbne døres gæstfrihed. Samtidig kendte hverken D. B. Adler eller hans hustru Jenny Raphael til. De ville have glæde og munne mennesker omkring sig, og helst så mange som muligt.

Selv var D. B. Adler en mand, der frengslede sine omgivelser, fordi han var så optaget af alt, der nydte ham på hans vej. Derfor kan så

naturligt, at han med sine levende sociale interesser kom til at spille en rolle i vort lands samfundsliv. Lidt efter lidt var der lad til ham fra mange hold. Han blev borgerrepræsentant, folketingsmand, senere medlem af handlingsret og af en lang række organisations ledelse inden for handel og industri. Overalt gjorde han fyldest. Politisk hørte han til de nationalliberale med en udpræget hældning til venstre. Under den bitre kamp mellem højre og venstre stod han fast på den forhandlingsvenlige høj, og han var aldrig bange for at gribe ind, hvis han var af den opfattelse, at gjældet krævede det. Han var også en ivrig reformmand inden for styret i det norske trossamfund, som han gjorde et stort arbejde for. Det var alle dage karakteristisk for denne gode borger, at han ville være med, når han kunne gøre nytte. Hans ideale fordringer til borgerne som borger var meget høje. Kunstnerisk interesseret som han var – han leste meget, holdt af musik og havde en sikker smag, der ikke gik på akkord – var han i halvfjerdsene ivrig for at skaffe vort kongelige teater en ny scene. Her måtte man ikke se så nøje på skiftingen. For ham var nationalscenen en art universitet. De kunstneriske krav gik forud for de økonomiske. – Da Kjøbenhavns Undersøftelsesforening skulle organiseres, var det ham, der slog til lyd for et samarbejde over hele byen. Her viste han sig som den praktiske mand. Omstyrt og overadministration var ham alle dage imod. Når han som regel fik medhold, skyldtes det hans vindende væsen, der fik dørene til at åbne sig for den i de videste kredse afholdte mand. Han kunne, særlig i travle perioder, være helfrig, ubehersket og uretfærdig. Gik han f. eks. i ledning på et eller andet møde, vejede han aldrig sine ord på den finmerkerende guldvægt. Men fejlede han, var han den første til at erkende det og gøre mandig afbigt. For ham var der ingen forskel på høj og lav. Smøberi trivedes ikke i hans hus. Det er vidnet om ham af folk, som kendte ham vel, og som stod ham nær, at alle gik ud og ind, fra folk af de gylreste rangklasser til folk langt nede under rangstigen, og han havde i sin hustru en uvurderlig støtte i denne værdsettelse af mennesker ikke efter deres titel eller stilling, men efter deres personlighed. Mange af tidens toneangivende kom hos ham – politikere som C. C. Hall, Chr. J. Klein, C. St. A. Bille og C. C. Brinck. Om vinteren havde han faste spilleaftener med dem. Om sommeren var selskabeligheden på Nærumgaard aldeles overvældende efter nutidige begreber – men priserne på aften var jo også andre. Det hændte ofte, at D. B. Adlers brydage aften kom rejsende hjem til Nærumgaard med så mange, at de sammen med dem, der kom søndag formiddag, kunne blive et selskab på 30 til 40 personer. Der var ingen af de besyggende, som fik lov til at sidde stille og døse. Alle i familien Adler, fra de ældste

Hovedbygningen på Nærumgaard

til de yngste, var fritidsmennesker, de var ligefrem begejstrede dyrkere af den sunde og friske luft. Havnen var stor og smuk, for at man skulle nyde dens pragt ved at gå i den. Fra de mange høje var der den herligste udsigt over det ægte sjællandske landskab. Derfor var det en naturlig pligt at gå op på dem – og mangen en moergen og aften lød herfra J. P. L. Hartmanns egne sange som en kerlig og ærbødig hilsen til den store tonedigter, der siden 1872 og til sin død i 1900 havde sit sommerhjem i det smukke nabohus til Nærumgaard. Han hørte sit »som det faste inventark, når Adlers flyttede ind. Der var ikke mange dage, hvor de ikke var sammen, og mange af Hartmanns sange og andre kompositioner har først lydt fra det store flygel i havestuen på Nærumgaard.

Det er nævnt, at D. B. Adler gjorde et stort arbejde i Kjøbenhavns Undersøftelsesforening. Det var naturligt for ham, for tanken om og omsorg for trængende medmennesker havde altid besyngt ham. Det stod for ham som en menneskepligt at gøre gavn for næsten. Alle havde ret til en plads i solen – og det gjaldt især børnene. Når D. B. Adler så, hvorledes hans egne børn trivedes om sommeren i Nærum,

kom hans altid betvakte følelser i bevægelse – og han tænkte langt ud over dem, der stod hann nærmest. Det var indflysende, hvor gode bønner fra sinevne københavnere gader både sjæleligt og legemligt ville have af at komme ud og leve det daglige liv i handling og omgivelser. Nu og da havde han forebøjn fra de fattigste kvartaler hos sig – og det var hans store glæde at se, hvordan de kom sig dag for dag – og ikke mindre indtryk gjorde det på hans hustru og ham selv, når de så, »med hvilken sorg de tog hjem til stengrænen igen«. Det ene med det andet bevirkede, at det blev en yndlingsstanke hos ham, at det ville være en fremtidsopgave for ham og hans familie at omdanne Nærumgaard til det ideale bønnehjem. Alled tiden blev det til en tvangstanke hos ham – han gennemdrøftede den med utallige venner og bekendte, han forhandlede med »folk, der havde forstand på bøn og bønneopdragselse«, og fra hans hånd foreligger der mange skriftlige notiser. De er ens i hovedtanken, forskellige i enkelthederne. Men i hvert eneste nærker man hans varme hjerte. Kun et halvt år før sin død skrev han den 1. juni 1878: »Jeg har ofte tænkt over denne sag, overlagt den meget nøje og i bestemmelserne stærkt influeret af min hustru, men har dog ikke kunnet komme til faste anskuelser, således at jeg kunne gøre en hel plan færdig.« Det er hans vilje, at hans hustru – hvis hun overlever ham – skal have undskrevet bestemmelser med hensyn til, hvorledes han vil handle. Hun står ganske frit – kan udføre hans tanke eller lade være, og han vil ikke lægge bånd på hende med hensyn til, hvem hun skal søge råd hos. Det er – man kan næsten sige i hans dødsstund – D. B. Adlers trøst, at planen må blive til lykke og gavn og efterhånden komme til at virke efter en stor mælestop. Det var ham særlig magtpåliggende at komme bønner af dem til hjælp, der var under det offentlige fattigvæsen. Hans resonnement var dette, som han skriver, at »de voksne ere som regel vanskelige at redde, men ofte findes der i familierne børn, der harde og kunne frelives fra som voksne at komme i samme stilling som deres forældre«. – Hvor klogt, hvor nøjternt og hvor keertigt. – Et andet af de mange udkast har disse for D. B. Adler så karakteristiske liner: »Barnet har ofte evner og hjerner, der sætte det i stand til at fylde en smuk plads i livet, og disse går under i hjemmet«. Netop derfor er det for ham en opgave at gøre livet meget lysere for sådanne børn og oplære dem under gode, legemlig og moralsk sunde forhold. Det er hertil, han med Nærumgaard vil give »et stød fremad og et bidrag«. Målet er han ganske på det rene med. Alt godt, der kan øycles barnet, vil bedre end de fleste andre ting blive det ældre menneske til gavn. Som den liberale tænkende mand han var, skulle bønnerne på hans bønnehjem »kunne

Jenny Adler

D. B. Adler

tages fra alle klasser og alle religioner. Det er også nødvendigt, at der fra tidlig barndom læres fordomsfrilhed og respekt for den gode karakter, hvor den så findes. Hvor menneskeligt! Undervisningen på det bønnehjem, han byggede i tankerne, skulle indrettes herved – og der måtte derfor ikke være timer i religion, for »selv i den senere alder ønskede jeg ikke religionsundervisning dér; der måtte spørges for den på andre måder«. Her tænker han på gejstlige fra de forskellige tros-samfund.

Til sin sidste stund arbejdede D. B. Adler med planerne om et bønnehjem på Nærumgaard. Han nåede også at få konturerne trukket tydeligt op for hjemmets ledelse og administration, og hans nærmeste rådgiver i disse spørgsmål, der slet ikke var så ligetil, var den højt ansatte retsformand N. A. Madsvig. Den bestyrelse, som skulle varetage hjemmets tarv, skulle absolut være ulønnet, og den skulle kun være undergivet det normale tilsyn af den statsmyndighed, som i almindelighed »skal have tilsyn med alle deslige stiftelser«.

Med sin hustru drøftede og diskuterede D. B. Adler i den grad sine bønnehjemsplaner, at hun og han var ganske enige selv i de mindste enkeltheder. Hun havde, som der blev sagt til hendes hæder, en faldstændig »bønnehjemspsykose«, og det var derfor kun så naturligt, at hun efter sin mands død – den 4. december 1878 – optog hans tanker. Med D. B. Adlers rådgivere og venner forhandlede hun, til hun havde alt på det rene. Så skrev han sit testamente, som hun underlegende

den 16. december 1880. Ved dette uomstødtlige dokument skænkede han Nærumgaard øvel alt sammens rette tilhørende og tilhørende til indretningen af et byrnehjem, der skal føre navn af »Adlers Nærumhjem«. Han var så opsat på at nå til det resultat, han og D. B. Adler ønskede, at han skrev, at hvis han ikke »allerede i levende live« skulle »have bragt denne tanke til udførelse, da skal min datter Emma, der fuldstændig kender såvel mine som sin afgangne faders tanker, være berettiget til at forestå, uden nogen kontrol og uden derfor at aflegge regnskab, indretningen af dette byrnehjem og til ene at bestyre samme, så længe han ønsker det, ligesom også til at indsette en anden bestyrelse, når han ikke selv ønsker at forestå den. Han affatter statuter og planer for byrnehjemmets virksomhed«. Tre kvart år før hendes død, den 13. november 1902, ændrede han ved et ikke underskrevet testamente byrnehjemmets navn til »D. B. Adlers og hustrus Nærum-ske Byrnehjem«.

Det var nu byrnerne og arvingerne, som skulle føre byrnehjemspillemene ud i livet. De gik til arbejdet med den største alvor. For dem var det »nermest en hellig pligt« at komme opfyldelsen af foreldrenes tanker så nær som muligt. (Overvejelserne var mangfoldige, og man rådførte sig med fagfolk af alle slags. Alle eventualiteter prøvedes, for at man kunne komme frem til det helt rigtige resultat – ødet var jo ikke met, gydelikket, det gjaldt – men en forhåbentlig meget lang fremtid«. Udfaldet blev, at de pågældende: grosserer B. D. Adler, Emma Trier, f. Adler, skolebestyrerinde Hanne Adler og Ellen Bohr, f. Adler i en skrivelse af december 1906 tillod Københavns kommune Nærumgaard som gave. De betingelser, man stillede, var disse:

»Ved at overtræde ejendommen påtager kommunen sig en forpligtelse til at anvende denne til et byrnehjem under kommunalbestyrelsens overledelse, d.v.s. et hjem, hvor fattige børn fra Københavns kommune, undtagelsesvis i særlige tilfælde og om muligt på friplads også børn fra Nærum by, kan optræde for i handlinge omgivelser at kunne leve et lykkeligt barndomsliv under sunde optrædesvilkår. Hjemmet må ikke optage børn, som på grund af legemlige eller moralske mangler trænger til en særlig art af optrædelse. Der må ved optrædelsen ikke tages hensyn til fødsel i eller uden for ægteskab eller til trosbekendelse. Hvad undervisningen angår, skal byrnerne søge den stedlige kommuneskole.

Den opbygning, istandsættelse og indretning, ejendommen måtte trænge til for at kunne bruges til byrnehjem, vil – dog kun for så vidt den kan ske efter forhandling med og under tilsyn af repræsentanter for kommunalbestyrelsen og under disses ansvar – indenfor et beløb

Emma Trier, fode Adler,
og Herman Trier

af 50.000 kr. blive foretaget uden udgift for kommunen inden ejendommens overdragelse til denne. Af en til byrnehjemmet bestemt kapital vil derefter resten, ventelig omkring 100.000 kr., følge med ejendommen for at anvendes til mulig udvidelse af byrnehjemsvirksomheden eller ved sine renter bidrage til byrnehjemmets drift.

På ejendommen skal lægges den tvang, at den ikke, heller ikke ved ejersifte, må udstyldes, hverken på een gang eller efterhånden. Haven skal mindst indtil udgangen af indleverende århundrede bevare karakter af park, hvilket dog ikke skal forhindre, at der på ejendommens grund på passende steder kan bygges nye byrnehjemshygginger ... På en eller anden måde skal, efter samråd med arvingerne, D. B. Adlers og hans hustrus navn være knyttet til byrnehjemmet.«

Sagens behandling i magistrat og kommunalbestyrelse var usædvanlig hurtig og smertefri. Det skyldtes for en stor del Herman Trier, der var gift med Emma Adler. Siden 1893 havde han været medlem af Københavns borgerrepræsentation og var dens meget mynninge formand fra 1898 til 1907. Alle de betænkeligheder, som nu og da dukkede op, fik han fejret til side, og den 21. januar 1907 vedtog Københavns bor-

gerrepræsentation, på magistratens forslag, med tak at modtage den tilfaldte storslåede gave. — Alle de fornyede ombyggnings- og istandsættelsesarbejder blev udført på den bedste vis under ledelse af arkitekt (adfred) Tvede, som var en gammel kending af familien D. B. Adler, og som var helt fortrolig med de planer og ønsker, den havde haft i de skiftende tider.

Den 1. april 1908 kom det første hold af børn — eller fosterbørn, som Herman Trier kaldte dem. De kom fra et mindre, kommunalt børnehjem, der hidtil havde været ude i Sundbyerne. Det blev nu nedlagt. Alle børnene var i det væsentlige fattigfolks, der var under det offentlige forsorg. For dem blev overflytningen den store oplevelse i deres barndom. Der var overhovedet ingen lighed mellem stedet, de kom fra, og det, hvortil de nu blev ført. En bedre ramme om dem kunne ikke tænkes.

I på en manuskript over Nærumsgaards hovedgårter læses der:

D. B. ADLER OG Hustru JENNY ADLERS BØRNEHEJEM NÆRUMSGAARD KØBENHAVNS KOMMUNES FRA 1908.

Dettes bestyrelse omfattede ifølge kommunalbestyrelsens bestemmelse, foruden det medlem, som givnerne, grosserer D. B. Adler og hustru Jenny f. Raphaelis børn og, efter dem deres børneløn — i begge tilfælde desuden svigerbørn — havde ret til at indsette af deres midler, borgmesteren for magistratens tredje afdeling, forsørgelsesvesenets, samt hans rådmand og tre medlemmer, valgte på fem år af Københavns borgrepræsentation blandt demnes medlemmer, dog at genvælg kunne finde sted, også efter at de pågældende var udetrådt af forsamlingen. Den 16. marts 1908 fandt valget sted for første gang. På magistratens vegne tilfældes det, at borgmester H. A. Jacobi og rådmand P. Knudsen blev medlemmer af bestyrelsen, og til demnes sekretær valgte daværende inspektør ved Almindelig Hospital Carl Lehmann. Efter at H. A. Jacobi og hans efterfølger P. Knudsen var stiet af og var død, blev Carl Lehmann den tredje borgmester, der var formand for bestyrelsen. Givnerne lod sig i denne repræsentere af D. B. Adlers datter fru Emma Trier, og ved hendes død i 1912 afløstes hun ganske naturligt af sin mand Herman Trier, i hvis sted borgrepræsentationen indsatte begge fru Alvida Harbøut Hoff, Alflermester C. Hansen, der var borgrepræsentant, og som havde vist børnehjemmet i Sundbyerne en levende interesse, kom også med i hjemmets første ledelse.

12

Allerede medens bestyrelsen i april 1908 tog fat på de foretiggende opgaver, var hjemmets første forstander, efter dertil givnen bemyndigelse, blevet valgt af det fuldesundvalg, der havde ledet arbejdet med indretningen af Nærumsgaard til børnehjem. Der var mange, som havde bragt sig i erindring ved at søge borgmester Jacobi og rådmand P. Knudsen. Valget var dog næppe så vanskeligt. Det faldt på cand. pharm. Marius Jensen, der i sine tidligere mangeartede virksomheder altid havde lagt en varm interesse for børn for dagen. Det var han, der havde givet stødet til oprettelsen af »Børnenes Kontor« i 1899 — og i arbejdet der havde han vist evne til at behandle alle de fattige småbørn, der kom til ham med bøn om hjælp. Der var hamnår over denne mand, der også spillede en rolle ved »Børnehjælpsdagen«. Som medarbejder ved »Socialdemokraternes«, hvor han begyndte beskedent som korrektør og arbejdede sig frem til redaktionssekretær, var han kommet i nær forbindelse med mangfoldige mennesker, der kendte for godt til livets skyggesider. Men havde han ikke andet at give, var der altid et trystens ord at hente hos ham, der i de unge år havde fristet fattigdom. Naturen og alt, hvad dens var, omfattede han med stor kærlighed. Nogle år var han ansat i Zoologisk Have, og på en forskerferd til Indien for Carlsbergfondens regning havde han fået sin interesse for naturen skærpet og udvidet. Han var en fremragende konservator og preparator, og fra sin store rejse gennem Indiens lande, hvor han købte ind for vort zoologiske museum, havde han hjembragt en stor privat samling, der blev kyndigt og smukt stillet op på første sal på Nærumsgaard. Særlig dygtigt var han til at udstoppe fugle — og han var i sine bedste øjeblikke en glimrende fortæller, der kunne sætte børns fantasi i sving. Deres naturfølelse blev vakt ved den daglige omgang med Marius Jensen. Da jeg lærte ham at kende, var jeg kun tolv år, men jeg husker så tydeligt mit allerførste møde med denne mand, som jeg af mange grunde kom til at stå nær — ikke mindst i de år, hvor jeg boede i Nærum — fra 1910—1913. Med sin lille, søfte og meget svære skikkelse, der dog var forhavsende hurtig i bevægelserne, fængslede han sine omgivelser. Hans ansigt var kuglerundt, øjnene mere end godmodige med et muntert blink bag brilleglassene, og det alt andet end klassisk formede ansigt bar præg af hans varme og rige hjerte. Aldrig var man sammen med ham, uden at man tog noget med. Der var i hans lille person meget af en mand, som så overlegent og frit på tungen, Herman Trier, som i begyndelsen havde stået noget kritisk og lidt tvivlrigt over for denne ikke betydelige journalist, fulgte sig år for år stadig mere og mere tryk ved, at den daglige ledelse var lagt i Marius Jensens små og fjlsomme hænder. Herman Trier var i det

13

stille en klog og skarp fagtager – og han gav ofte over for mig udtryk for den glæde, han følte ved at gå på hørnghjemmet med den gode tone, og hvor han ved selvsyn blev klar over, at alle havde det godt. For den asketiske patriark Herman Trier kom en mand som Marius Jensen til at stå som ikke så lidt af en rette grandseigneur, der så stort på de små ting og ikke småt på de store. Hvad der gjorde, at man så tit knyttede sig i fortrolighed og i virkeligt venlighed til den lille, runde mand med den sunde latter, var overbevisningen om, at for ham var et menneske et menneske, lige meget om det var en rig eller en fattig, en fornem eller en ganske jævn mand. Så meget kom jeg sammen med ham i min barndom og første ungdom, at jeg kan forsikre, han hverken smøbede opad – eller nedad. Vægen som han var i sit temperament, måtte han have levende mennesker om sig. Helst mange og mindre. Sine børn derude i det skønne Nerum, hvor han i grunden passede så godt ind i omgivelserne, tog han under sine brede vinger. Han var til det yderste en gæstfri mand, jo flere fremmede i stuerne, des bedre, blot de befandt sig vel. Sommersolen stod over hans hjem – som kan få var det han beskåret at kunne nyde en fest. Her viste han sin sunde natur. Den smittede på andre. Marius Jensen var, som hans ven og medarbejder A. C. Meyer sagde, hjerte fra isse til fod. Derfor var det godt, han blev den første forstander på Nerumgaard.

Jå en begyndelse lod man ham i ro, så han kunne ordne alt så nøgenlunde, som han ville. Reststyrelsen indtog en ganske tilbagetrukken stilling. Derved udvikledes Marius Jensens virksomhed som forstander. Efter at bestyrelsen den 3. maj 1908 havde holdt sit første møde ude på Nerumgaard, varede det ni måneder, inden man atter samledes. – Senere blev det anderledes – men nogen administrativ begavelse var og blev Marius Jensens aldrig, og jeg husker tydeligt, hvor ofte min fader måtte herse med ham – uden vistnok at komme til det helt gode resultat. Penge var for Marius Jensen – der varblev at være ikke så lidt af en løbåne – kun et middel, aldrig et mål. Herman Trier har med et sunk understryget, at regnskaber var ikke det, der lå hans hjerte nærmest. Heller ikke protokoller, som Lehmann lagde så megen vægt på. Det lå i den levende og glade Marius Jensens natur at være med i livet. At bøjfåre det faldt ham naturligt. Som forstander på Nerumgaard forstod han at lægge en bred grund under sit mangesidige arbejde. Det enkelte barn gled på en naturlig måde ind i helheden – næppe nogen har i Marius Jensens tid lygt sig stillet udenfor i ensomhed. Han gjorde bøjfnehjemmet til et virkeligt hjem for et sammensat og uensartet, ofte forskrbølet menneskemateriale, der skulle blive til gode og nyttige bøjf-

H. A. Jacobi

Peter Knudsen

gere i vort samfund. (Opgaven var sver – meget sver endda. Det gjaldt ofte om at tilbagetrænge indgroede åndelige og legemlige bøjf og skavanker, der var nedlarvede eller fremkaldte af hvsforholdene. Det foreløbige mål måtte være at få de gode fremtidsmuligheder i barnet vakte og styrkede. Her viste Marius Jensen nogle af sine bedste sider. Der skulle meget – overnåde meget – til, før han gav fortalt. Var det nødvendigt at sende et barn bort, fordi dets forliven på Nerumgaard var håbløs, var det en sort dag for Marius Jensen. Før han lygte det som et personligt nederlag. Men også de bortviste, dem, som »serhjemmenek« måtte tage sig af, vedblev han at lygte med kærlig opmærksomhed. Gik det dem trods alt vel, var det som balsam på forstanderens hjerte. Hver den, der har set ham sammen med »en forloren søn«, vil kunne bekræfte dette. Jå har som han kunnet glæde sig over en synder, der havde omvendt sig.

Det første hold af fosterbørnere kom som nævnt til Nerumgaard, »da april begyndte med sol og kildespring« i 1908 – men der var endnu så meget at bringe orden i, at selve indvielsen udsattes til søndag den 21. juni. Danmark stod da i sit fejreste sommerskrud. Programmet var lagt op til det meget store. Hele landet, hele Norden, om man vil, for der var mange repræsentanter fra skandinaviske bøjfnehjemscentre, skulle forstå, hvad det var for en kostelig gave, man nu tog i brug –

Carl Lehmann

Viggo Christensen

til gavn og hjælp for dem, der var fyldte på livets skyggeside i baggården i den københavnske stemparken.

Fra hovedstaden startede man i et flagsmykket ekstratog. Magistraten og borgerrepræsentationen var der fuldtallig sammen med mange fra skegten D. B. Adler. Da man kom til Nørnum – med »Crisen« fra Lyngby – sluttede Søllerød sognet sig til, og i de tidlige formiddagstimer gik alle op mod byrindhjemmet gennem en allé af flag. Det var et smukt syn – og der var næppe noget hus i Nørnum by, der ikke var pyntet. Fest og feststemning var der. Hvor man så hen, var der »honoratiører«, der dog ikke tog sig selv særlig højtideligt.

Stemningen var den rette fra første minut – og ingen så skævt til den kølværende dreng, der med en faderlig tilhadelse var kroløst om på en beskeden plads i toget og senere i hjemmets festsal. Han følte sig som misser, der altid er villig til at flytte med. (Og med sine drengesanser vidt åbne sugede han de mangeartede indtryk så fast og varigt ind, at han uden mindste besvær kan gengive dem her. Alon han ikke er den eneste tilbage af ægsterne« fra den dag, selv om han ikke findes på listen over de indviterede? Han blandede sig ikke med de mange højte hattede, men mooredede sig fortrinligt midt i fosterbrødretrønes mmntre flok, der tog ham til sig for en dag som en af deres egne.

Sigvard Munk

Urban Hansen

Sammen med bestyrelsen viste dens sekretær, inspektør Carl Lehmann, og forstander Marius Jensen rundt i det store kompleks. Der lød kun lovord om den virkelig praktiske måde, alt var indrettet på. – Dette kan ikke være bedre, sagde gamle rådmand J. Kindsen og omfavnede fru Emma Trier, da de stod i hovedbygningens stueetage, hvor Marius Jensen havde sit kontor, der også var bestyrelsesværelse. Ved siden af var sygestuen og forstanderens private lejlighed, som i højeste grad var præget af hans lange rejser i det fjerne land.

Ovenpå – i første etage – var drengenes soveværelser. Små, nydelige barmesenge stod opredte, og udenfor var der vaskerum, hvor hver enkelt havde sit eget glas og tandbørste. På samme etage var opsynets værelser. – (Ovenover igen – på anden sal – boede pigene og de ganske små drenge – og i sidelbygningen var der køkken og spisesstue. Fra første dag spiste Marius Jensen og hans hustru og opsynet sammen med børnene. Desuden var der i den samme bygning et par værelser, som børnene var i, når det faldt ind med slet vejr. I en tredje bygning var gartnerbolig – og her var også badestalden.

Rundgangen tog sin tid – men da den endelig var forbi, samledes alle til frokost i børnenes spisesstue, hvor mange af drengene hjalp med ved opvarmningen og klarede det fint.

Marius Jensen

Fælernes række var meget lang, sådan som skik nu engang er her i landet ved slige lejligheder. Borgmester H. A. Jacobi lagde for med en varmfødt tak til familien Adler for den smukke gård, som nu var skænket til Nørrehavns kommune. Han ville ej heller ved denne festlige lejlighed begge mindste skjul på, at han utbettinget foretrak opdragelse i private hjem for opdragelse på børnehjem. Derfor fyste han sig rent principielt ikke indtalt af den store opgrave, der nu var stillet kommunen, men han håbede, at Nørninggaard, trods disse betenkeligheder, ville blive til gavn og glæde for de små børn, der var blevet herdyret foreldrene, og som Nørrehavns kommune havde pligt til at optrænge og styre sit til, at de blev gode og hvederlige borgere, som i al deres færrel skulle forstå arbejdets værdi.

Med en selv for hann usædvanlig myndighed i holdning og tone – der var dybt mahn i stemmens klæng – takkede Hernan Trier på familiens vegne. Store forhåninger neredte man – men hann var ikke i tvivl om, at de ville gå i opfyldelse til glæde for alle elever, til gavn for deres fedreland Danmark. Den bedste tak, J. B. Adler og hans hustru Jenny – og deres efterkommere igen – kunne få, var, at solen kom til at skåne over hjemmet og dets arbejde nu og i kommende år. – Senere talte borgmester Jens Jensen for Hernan Trier, inspektør Carl Lehmann for borgmester H. A. Jacobi og rådmann J. Knudsen og takkede for, at valget til bestyrelsens sekretær netop var faldet på hann. Hver

time hann havde tilbragt på Nørninggaard for at være med til at indrette den til børnehjem, havde givet hann store glæder. – Til slut talte borgerræpræsentationens formand, konge John Vilhelm Daurloo, for inspektør Carl Lehmann og borgerræpræsentant, byllemeister Christian Hansen for forstander Marius Jensen og hans hustru.

Da frokosten var forbi, besø alle den tyve tønder land store park, der stod så smuk som vel mogensinde.

Men indvielsesdagen var også byrrenes. De blev rigeligt trakterede med chokolade og flødeskum – og som tak derfor sang de smukke sange til klaverakkompagnement. Da gæsterne drog af gårde, stod de rydmossede og glade byrren ved indkørslen og sang flere ting af J. P. E. Hartmann, der i den sidste menneskedler af sit lange liv – som bekendt blev hann 95 år – daglig færlledes sommeren igennem i Nørninggaards have, hvis nabo hann var. – Da det store følge var borte, på vej mod hovedstaden, fik hver enkelt elev en stor pose med godter – også den fremmede nisse. Det var en gave fra fru Emma Trier – til sin død i 1912 den gode, den helt reventrylige fedromning i hendes barn-domsrige: det skønne Nørninggaard.

Hvor ofte har jeg mindedes den solbeskinnede søndag den 21. juni 1908 – og ingensinde glemmer jeg de mange, mange besøg i min barndom og mit første studenterår hos Marius Jensen. Aldrig mygdte man andet end godthed hos denne mand – det varme hjerte var hans væsens særkende. Derfor fyldte hann sin plads ud til trods for hans overkærenhed i det rent administrative. Gennem børnehjemnets første otte år var hann dets forstander. De var ligeligt delt mellem lys og mørke. De sidste fire år var en stadig nedadgående sygdomsperiode efter et slag-tiffælde. Ofte sad jeg hos hann. Den tunge skælene har hann med mandighed, som dog ikke kunne skjule, hvor fortvivlet hann var over, at hann arbejde, hann indsats for den store sag, blev brudt. De fulde sejl afgrøende, at ikke alt nu var gemmentrængt af hann ånd. Hann døde den 15. september 1916. –

Udenfor har jeg stået altid, og dog var jeg fra indvielsen den 21. juni 1908 og i en årrække fremover så meget indentor på det skønne Nørninggaard børnehjem, at jeg følger mig berettiget til at være på byllelaengde, når den gamle sang synges:

*Nørninggaard med de mange mindes,
hvert bånd fast til dig os binder,
Nørninggaard.*